

תנועת הקיבוץ הדתי

ט"ו חשון, תשע"ב, 12.11.2011

גיליון מס' 283

פרשת וירא

חטאת סדום – רכושנות חזירית

מאת עוזי פז, קיבוץ עין הנצי"ב

וַיֹּאמֶר ה' זַעֲקֵת סֹדֶם וְעַמָּהּ כִּי רָבָה וַחֲטָאתָם כִּי כָבְדָה מְאֹד. [בר' יח, כ]

מה היה חטאם של אנשי סדום? על מה מבוססים מדרשי חז"ל המספרים לנו על מעשי הזוועה המתרחשים יום-יום בסדום? על פי המסופר בפרשתנו רצו אנשי המקום לבצע "מעשה סדום" באורחים של לוט. הייתכן שכל העיר - מַנְעֵר וְעַד זָקֵן כָּל הָעָם מִקְצָה - נגועים בסטייה מינית? תשובה לשאלות אלו כתובה במפורש ביחזקאל ועולה בבירור מפרשיות "לך-לך" ו"ירא":

הֲגַה זֶה הִיָּה עֲוֹן סֹדֶם אַחֻתָּךְ

גָּאוֹן שִׁבְעַת לָחֶם וְשִׁלּוֹת הַשֶּׁקֶט הִיָּה לָהּ וְלִבְנוֹתֶיהָ

וַיֵּד עֲנִי וְאָבִיוֹן לֹא הִחְזִיקָה.

(יחזקאל פרק טז)

ערי סדום ועמורה לא נזקקו להוצאות בטחון גבוהות - וְשִׁלּוֹת הַשֶּׁקֶט הִיָּה לָהּ וְלִבְנוֹתֶיהָ - וחיו בעושר רב -"גָּאוֹן שִׁבְעַת לָחֶם". והתקיים בהם המאמר מקהלת: **אֵהָב כָּסֶף לֹא יִשְׁבַּע כָּסֶף (ה, ט),** וכדברי חז"ל: 'מי שיש לו מנה רוצה מאתיים' [קה"ר א']. דרכם של עשירים כאלה שאין ידם פתוחה לאביונים ולאורחים שיש להאכילם ולסעדם, וכדי להבריחם מן העיר מתענים להם במעשי סדום ובשאר תעלולים הנזכרים במדרשי חז"ל. לפי הפסוק מיחזקאל - **וַיֵּד עֲנִי וְאָבִיוֹן לֹא הִחְזִיקָה** - יש להניח שגם בין תושבי המקום מי שנזקק לעזרה, סבל מהיד הקפוצה ועלתה זעקתו לשמים:

וַיֹּאמֶר ה' זַעֲקֵת סֹדֶם וְעַמָּהּ כִּי רָבָה וַחֲטָאתָם כִּי כָבְדָה מְאֹד. (כ)

אֲרִיָּה נָא וְאֲרִיָּה הַכַּצְעֵקְתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כָלָהּ וְאִם לֹא אֲדַעָה. (כא)

כידוע 'אין עונשין אלא אם כן מזהירין'. [סנה' נ"ו] האם אנשי סדום הוזהרו מפני חטאי רכושנותם בטרם נענשו? בפרשת "לך-לך" אנו שומעים על המלחמה של חמשת ערי הכנר בארבעת המלכים מארם נהריים. ציר העימות הוא הרכוש. סירובם לעלות את המס גורם ל:

וַיִּקְחוּ אֶת כָּל רֶכֶשׁ סֹדֶם וְעַמָּהּ וְאֶת כָּל אֲכָלָם וַיִּלְכוּ (יד, יא). עם שובו של אברהם ובידו כל הרכוש שנלקח הוא מטיף מוסר למלך סדום:

וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל מֶלֶךְ סֹדֶם הֲרִימְתִּי יָדִי אֶל ה' אֵל עֲלִיוֹן קִנְיָה שְׂמִיָּם וְאֲרָץ. (כב)

אִם מַחֻט וְעַד שְׂרוּף נָעַל וְאִם אֶקַּח מִכָּל אֲשֶׁר לִּי וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הִעֲשֵׂתִי אֶת אַבְרָם. (כג)

על תושבי סדום ובנותיה ללמוד את הלקח ולהבין שאם ימשיכו לנהוג בחמדנות רכושנית, יאבדו לא רק את הרכוש, אלא גם את הנפש. אם לא יהפכו את עורם, תיהפך עליהם עירם. כאשר מציגה התורה לראשונה את אנשי סדום ניתן לחשוב שחטאם הוא רק לשמים.
וְאִנְשֵׁי סֹדֹם רָעִים וְחָטְאִים לְה' מְאֹד. [יג, יג.] ללמדנו שחטא לאדם הוא גם חטא לה'.

וְאֶהְבֶּתְ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ: (דברים ו, ה)
רש"י ובכל נפשך - אפילו הוא נוטל את נפשך:
ובכל מאדך - בכל ממונך, יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר 'ובכל מאדך'.

ומדוע בפרשת "והיה אם שמוע" נאמר רק : **וּלְעַבְדוֹ בְּכָל לִבְבְּכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם**, ללא 'מאדכם'? שמעתי פעם תשובה נאה: אינו דומה 'מאדך' ביחיד ל'מאדכם' ברבים. ייתכן שיהיה יחיד 'שממונו חביב עליו מגופו', אבל ציבור שלם, לא ייתכן שתעבור עליו רוח שטות כזאת של רכושנות... כאשר חז"ל מספרים לנו על חוקי סדום המעוותים שמטרתם לעשוק את החלשים, הם רומזים שכל חברה עלולה לטבוע במדמנה שכזאת מבלי לחוש בגרימת עוול.
וכבר הרים קהלת קול זעקה גדול:

**וְשִׁבְתִּי אֲנִי וְאָרְאָה אֶת כָּל הַעֲשָׂקִים אֲשֶׁר נַעֲשִׂים תַּחַת הַשָּׁמַיִם
וְהִנֵּה דִמְעַת הַעֲשָׂקִים וְאִין לָהֶם מִנְחָם וּמִיַּד עֹשְׂקֵיהֶם כַּח וְאִין לָהֶם מִנְחָם.
וְרֵאִיתִי אֲנִי אֶת כָּל עֵמֶל וְאֶת כָּל כְּשָׁרוֹן הַמַּעֲשֵׂה
כִּי הִיא קִנְאֵת אִישׁ מִרְעֵהוּ גַם זֶה הִבֵּל וְרָעוּת רֹחַ (קהלת ד' א, ד)**

מי יתן ונוכל להמשיך את חיינו היפים בהשקט ובשלווה.
ואהבת הבצע של סדום תשמש כתמרור אזהרה ממדרון חלקלק.

עוזי פז, חבר קיבוץ עין הנצי"ב, מורה במדרשת עין הנצי"ב ובמכללת צמח.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il

אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il